УДК 616.21(092)

До 170-річчя Національного медичного Університету імені О.О. Богомольця

Ю.В. МІТІН, В.М. ВАСИЛЬЄВ, О.М. НАУМЕНКО

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
(повідомлення 2)

Каф. оториноларингології
(зав. – Засл. діяч науки і техніки України, проф. Ю.В. Мітін)
НМУ ім. О.О. Богомольця
(ректор – академік НАМН України, проф. В.Ф. Москаленко)

Мал. 1. Заслужений діяч науки і техніки України, професор Юрій Володимирович Мітін

Сучасний етап розвитку кафедри оториноларингології Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця розпочався з червня 1985 р., коли був обраний за конкурсом новий завідувач – проф. Юрій Володимирович Мітін (мал. 1).

Юрій Володимирович народився напередодні початку Великої Вітчизняної війни 15 червня 1941 р. в місті Севастополі в родині військово-морського офіцера. Його дитячі та юнацькі роки співпали з періодом страшного лихоліття та тяжкої післявоєнної відбудови нашої країни. Після закінчення Куйбишевського медичного інституту в 1964 р. Ю.В. Мітін навчався в клінічній ординатурі, заочній аспірантурі а потім протягом тривалого часу працював завідувачем міського дитячого ЛОР-відділення і головним дитячим отоларингологом м. Куйбишева. Вже в ці молоді роки розкрився його талант як умілого організатора, хірурга, перспективного вченого і спеціаліста: він один з перших в країні впровадив піднаркозну трахеобронхоскопію для видалення сторонніх тіл з дихальних шляхів, застосував загальне знеболення при операціях на лімфаденоїдному глотковому кільці у дітей, розробив спосіб гідровакуумного промивання піднебінних мигдаликів, який став одним з кращих консервативних методів лікування хворих на хронічний тонзиліт.

Працюючи в практичній медицині, Юрій Володимирович підтримував тісний зв'язок з ЛОР-кафедрою Куйбишевського мединституту, яку очолював академік АМН СРСР, Герой Соціалістичної праці Ігор Борисович Солдатов. На протязі багатьох років Ігор Борисович був другом, наставником і вихователем молодого Юрія Мітіна, постійно піклувався про його наукове та професійне зростання. Під дбайливим керівництвом академіка І.Б. Солдатова Юрій Володимирович успішно закінчив клі-

Мал. 2. Колектив ЛОР-кафедри НМУ, 2001 рік

нічну ординатуру, заочну аспірантуру, захистив в 1970 р. кандидатську дисертацію і став співавтором однієї з перших монографій по профпатології ЛОР-органів – «Профессиональная патология дыхательных путей в химической промышленности» (Москва, 1976, 287 с.).

Численні дослідження Юрія Володимировича були присвячені розробці ефективних методів лікування дітей з найважчою ургентною хворобою – гострим стенозуючим ларинготрахеїтом (в минулому розповсюджена назва цієї патології – «ложный круп»). Широке впровадження в практику охорони здоров'я розроблених автором таких консервативних та хірургічних способів лікування хворих, як інгаляція під тентом, продовжена інтубація, комплексна післяінтубаційна реабілітація, лягли в основу докторської дисертації Ю.В. Мітіна на тему: «Синдром ларинготрахеїта при гострих респіраторних вірусних інфекціях у дітей», яка була захищена в 1980 р. За матеріалами цієї дисертації видана перша в Радянському Союзі монографія з проблеми гострого ларинготрахеїту – «Гострий ларинготрахеїт у дітей» (М.: Медицина, 1986), яка і в нинішній час зберегла свою актуальність і є настільною книгою педіатрів, отоларингологів, інфекціоністів.

Виконуючи докторську дисертацію, Юрій Володимирович спочатку працював асистентом, а з 1981 р. – професором ЛОР-кафедри Куйбишевського мединституту. Зайнявши посаду завідуючого кафедрою Київського медичного інституту ім. О.О. Бопомольця, проф. Ю.В. Мітін виявив себе як талановитий організатор, кваліфікований спеціаліст і педагог, як відомий вчений з широким колом наукових та практичних інтересів, добрий і мудрий наставник та вихователь молоді, надзвичайно працездатний та цілеспрямований керівник.

Прийшовши на відому і авторитетну кафедру оториноларингології КМІ, Юрій Володимирович, вміло зберігаючи попередні традиції цієї кафедри, почав розвивати нові науково-практичні напрямки. Розумно поєднуючи досвід та знання старших співробітників клініки з енергією і творчим запалом молоді, Ю.В. Мітін сформував цілісний дієздатний дружний колектив кафедри оториноларингології, яким він успішно та плідно керує понад 25 років (мал. 2. Колектив ЛОР-кафедри, 2001 рік). На цей час ЛОР-кафедру КМІ залишили з різних причин проф. В.М. Горбачевський, доценти В.П. Коломійцев, Р.В. Юріна, асистент Б.І. Павлик, але колектив кафедри завдяки зусиллям проф. Ю.В. Мітіна постійно зростав і поповнювався його учнями: спочатку це були В.М. Подворний, Д.О. Михайловський, М.А. Приходько, О.М. Науменко, а згодом – В.Л. Дідковський, Я.Ю. Гомза, Ю.В. Дєєва, Л.Р. Криничко, Ж.А. Терещенко, Ю.В. Шевчук, О.В. Мотайло, О.В. Діхтярук, О.О. Островська, які в подальшому захистили кандидатські, докторські дисертації і стали професорами та доцентами кафедри. Під керівництвом проф. Ю.В. Мітіна продовжили працювати на кафедрі учні Івана Авксентійовича Куриліна – проф. Ф.О. Тишко, доценти В.М. Васильев, Ю.І. Гладуш, В.С. Чорний, асистенти О.М. Власюк, М.Ф. Федун, Л.П. Юр'єв, О.П. Дядченко.

Співробітники ЛОР-кафедри не тільки продовжили дослідження з попередніх традиційних для кафедри науково-практичних напрямків, але й розпочали під керівництвом проф. Ю.В. Мітіна розробку нових наукових питань, які раніше не вивчались на кафедрі, що в цілому значно розширило наукову проблематику кафедри. Таким чином, сучасні наукові напрямки є такими:

– перша тема – реконструктивно-відновлювальна ЛОР-хірургія, яка нині включає широку низку питань: міринго- і тимпанопластика, естетична і ендоскопічна ринохірургія, ендо- та екзоларингопластика при рубцевих стенозах гортані і верхніх відділів трахеї у дорослих та дітей, в тому числі при серединних стенозах, що виникають як ускладнення струмектомій;
– друга – невідкладна оториноларингологія при різній патології: травматичні ушкодження ЛОР-органів, носові кровотечі, стенози гортані, сторонні тіла дихальних шляхів та стравоходу, гнійні запальні процеси в глотці, гортані, флегмони шиї, внутрішньочерепні та орбітальні ото- і риногенні ускладнення;
– третя – діагностика змін середнього та внутрішнього вуха при різноманітних патологічних станах та проведення лікування;

Мал. 3. Виступ проф. Ю.В. Мітіна на XI з'їзді отоларингологів України

– четверта – тонзилярна проблема з визначенням нових аспектів фізіології та патології піднебінних мигдаликів;
– п'ята – запальні захворювання ЛОР-органів, в тому числі вивчення різних форм хронічного риніту (вазомоторного, гіпертрофічного і атрофічного).

Проведені наукові дослідження отримали широке наукове визнання і знайшли своє відображення у впровадженні в практику охорони здоров'я ефективних методів обстеження і лікування ЛОР-хворих та в успішному виконанні докторських і кандидатських дисертацій. Під керівництвом проф. Ю.В. Мітіна його учнями та послідовниками були захищені 2 докторські та 21 кандидатська дисертації, нині на кафедрі завершується виконання ще 3 докторських і 7 кандидатських робіт. Співробітники кафедри щорічно публікують 40-50 повідомлень в журналах і збірниках, постійно приймають активну участь в роботі ЛОР-з'їздів, міжнародних форумів, традиційних весняних та осінніх конференцій отоларингологів України, виступаючи з науковими доповідями та презентаціями, систематично популяризують на радіо, по телебаченню та в громадській пресі сучасні досягнення медичної науки. (мал. 3. Виступ проф. Ю.В. Мітіна на ЛОР-конференції).

Аналіз результатів науково-практичних робіт кафедри дозволяє зробити наступні висновки: учні та послідовники проф. Ю.В. Мітіна одними з перших на Україні впровадили в практику нейонізуючі способи дослідження носа та навколоносових пазух, застосували відеоендоскопічні методи ринохірургії, вперше в світовій практиці були вивчені деякі особливості перебігу хронічних ринітів і визначено патоморфоз слизової оболонки верхніх дихальних шляхів у потерпілих від Чорнобильської катастрофи та впроваджено в практику нові ощадливі методи консервативного і хірургічного лікування хворих – підслизову лазеротерапію та кріоконхотомію. Особливу увагу співробітники кафедри приділяють глибокому і доскональному визначенню стану слухового та вестибулярного аналізаторів при запальних захворюваннях вуха, при системних імунних і судинних порушеннях, при наявності вертебральної патології та при цукровому діабеті. Як досягнення кафедри слід вказати також на розробку сучасної технології надання допомоги пацієнтам з отогенними внутрішньочерепними ускладненнями, носовими кровотечами, сторонніми тілами стравоходу, травматичними ушкодженнями носа та навколоносових пазух, комбінованими ушкодженнями лицевого скелету, хронічними синуїтами, а також вивченню фізіології та патології піднебінних мигдаликів.

Проф. Ю.В. Мітін є автором понад 600 друкованих наукових робіт, серед яких 14 монографій, 10 підручників, 22 авторських свідоцтва та більше 20 навчальних і методичних

Мал. 4. Колектив ЛОР-кафедри НМУ, 2011 рік

посібників. Він є співавтором таких фундаментальних видань, як «Руководство по оториноларингологии» для лікарів (Москва, 1994 р.), «Энциклопедия семейного врача» (Київ, 1995 р.), «Рецептурный справочник врача» (Київ, 2003 р.), «Диагностика, лечение и профилактика воспалительных заболеваний органов дыхания у детей» (Київ, 2006), «Неотложная медицинская помощь» (Київ, 2008).

В 2000 р. проф. Ю.В. Мітіну було присвоєно звання Заслуженого діяча науки і техніки України. Юрій Володимирович – відмінник охорони здоров'я СРСР, академік Української Академії Наук.

Слід зазначити, що проф. Ю.В. Мітін, будучи корінним росіянином, зробив все необхідне для викладання оториноларингології у вузах України державною українською мовою. Після отримання Україною статусу незалежної держави постала нагайна необхідність створення навчально-методичного забезпечення педагогічного процесу. Рішенням МОЗ України кафедра оториноларингології Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця є опорною серед медвузів і базовою для факультету підвищення кваліфікації педагогічного складу. За цей період на кафедрі був створений повний навчально-методичний комплекс, який систематично оновлюється у відповідності до існуючих положень та навчального плану. Під керівництвом проф. Ю.В. Мітіна було написано 4 типових навчальних програми для студентів вузів, 10 підручників українською, російською та англійською мовами для медвузів III-IV рівнів акредитації (Київ, 1995, 1999, 2008, 2010, 2010, 2010, 2011 рр.), 2 підручника для середніх медичних закладів освіти (Київ, 2001, 2010 рр.), збірник лекцій «Оториноларингологія» (Київ, 2000 р.), 4 навчально-методичних посібника до практичних занять з оториноларингології, «Тестові завдання для контролю знань студентів з оториноларингології», «Російсько-український термінологічний довідник з хвороб вуха, горла і носа».

Майбутні надії та перспективи Юрій Володимирович пов'язує з успіхами своїх учнів та молоді, котра постійно оточує його. Студенти, інтерни, магістри, аспіранти, молоді викладачі – ось об'єкт його постійної уваги, радощів і тривог. Уважний вихователь, добрий і умілий наставник, вимогливий та принциповий керівник – він постійно спрямований в майбутнє, невтомно шукає нове, швидко схоплює перспективні наукові напрямки, завжди турбується про підготовку педагогічних, наукових та лікувальних кадрів. Він цілеспрямовано добивається подальшого розвитку кафедри, процвітання нашої спеціальності – оториноларингології.

На сьогоднішній день професорсько-викладацький склад кафедри нараховує 14,5 ставок. Середній вік викладачів становить 44 роки. Всі співробітники кафедри мають вчений сту-

Мал. 5. Заслужений діяч науки і техніки України, професор Федір Олексійович Тишко

пінь, вищу та першу лікарську кваліфікацію. До складу кафедри входять: завідуючий кафедрою, 3 професори. 6 доцентів та 5 асистентів. На мал. 4 представлено колектив ЛОР-кафедри Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця, 2011 р.

Кафедра має 3 бази із загальною кількістю ліжок 140 одиниць: Олександрівська клінічна лікарня (в минулому Жовтнева) – головна база (50 ліжок), КМКЛ № 12 (50), міська дитяча клінічна лікарня № 2 (40). Другою базою кафедри в 12-й міській клінічній лікарні керує проф. Ф.О.Тишко.

Федір Олексійович Тишко (мал. 5) – відомий вчений-отоларинголог, доктор медичних наук (1981 р.), професор кафедри (1982 р.), Лауреат Державної премії УРСР (1979 р.). Заслужений діяч науки і техніки (1997 р.), академік АН Вищої школи України, її віце-президент (1994-1999 та з 2001 р.), Відмінник освіти України, беззмінний декан з виробничої практики НМУ ім. О.О. Богомольця з 1986 р.

Проф. Ф.О. Тишко – вихованець Київського медінституту, після закінчення якого в 1960 р. працював отоларингологом в Кокчетавській області Казахської СР і з самого початку показав себе як енергійний і перспективний фахівець. В 1963 р. він прийшов на кафедру оториноларингології Київського медінституту, де під керівництвом проф. І.А. Куриліна відбувалося його професійне та наукове зростання. За неповних 20 років він пройшов шлях від клінічного ординатора до професора кафедри, успішно захистивши дисертації – кандидатську (1969 р.), а в 1981 р. – докторську на тему: «Хірургічне лікування хворих на післятравматичні стенози гортані і трахеї».

Федір Олексійович є майстерним хірургом, що вільно володіє різноманітними хірургічними втручаннями на ЛОР-органах, органах шиї та суміжних ділянок. Віддаючи перевагу питанням реконструктивно-відновлювальної хірургії, він протягом майже 50 років розробляв різні оригінальні методи та нові операції при рубцевих стенозах і дефектах гортані та трахеї. Проф. Ф.О. Тишко першим з отоларингологів використав алломатеріали при пластичних ЛОР-операціях, застосував методи циркулярної резекції верхнього відділу трахеї з утворенням гортанно-трахеального та міжтрахеального анастомозів, першим на Україні виконав екзота ендоларингеальні операції латерофіксації голосових складок при серединних паралітичних стенозах гортані.

Науково-практичні інтереси Федора Олексійовича охоплюють широке коло питань, що охоплюють майже всі розділи оториноларингології. Він є автором майже 300 наукових праць, в тому числі співавтором 2 монографій та 16 винаходів, присвячених проблемам пластичної хірургії органів дихання та вуха, питанням сторонніх тіл дихальних шляхах і стравоходу, гнійної хірургії голови, шиї та середостіння, патології навколоносових пазух, хронічним отитам та отогенним внутрішньочерепним ускладненням. Поряд з цим, Федір Олексійович є талановитим поетом-піснярем, лауреатом Всеукраїнських пісенних фестивалів, автором Гімну Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця та Гімну Українського медичного товариства отоларингологів.

Заслужений лікар України, доктор медичних наук, професор Олександр Миколайович Науменко – один з наймолодших професорів-отоларингологів України, з ким пов'язані наступні перспективи розвитку кафедри (мал. 6). Проф. О.М. Науменко протягом багатьох років успішно працює в Університеті як помічник ректора та Відповідальний секретар Приймальної комісії НМУ ім. О.О. Богомольця. Олександр Миколайович – надзвичайно енергійна, талановита людина, яка відзначається величезною працездатністю, цілеспрямованістю та відповідальністю.

Мал. 6. Заслужений лікар України,
професор Олександр Миколайович Науменко

Професор О.М. Науменко – вихованець кафедри, учень проф. Ю.В. Мітіна, який за короткий час пройшов шлях від лікаря-інтерна до професора кафедри. В 1998 р. він успішно захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата медичних наук на тему: «Стан мінерального обміну та методи його корекції при деяких формах хронічного риніту», в процесі роботи над якою отримав 2 Патенти України на винахід – конхотом та внутрішньораковинна лазеротерапія, які суттєво покращили лікування хворих з однією із найрозповсюдженіших патологій в оториноларингології – хронічним ринітом.

З 1997 по 2004 р. Олександр Миколайович приймав активну участь у створенні і організації роботи першого і єдиного на теренах нашої молодої держави факультету підготовки лікарів для Збройних сил України. Творча робота зі студентством на посаді заступника декана факультету розкрила ще одну грань таланту Олександра Миколайовича як умілого керівника та мудрого наставника молоді, що вбачала в ньому не тільки адміністратора, а й товариша, з яким можна вирішувати і проблеми в навчанні, і життєві (побутові) питання.

У 2000 р. О.М. Науменко обирається за конкурсом на посаду доцента кафедри оториноларингології НМУ ім. О.О. Богомольця. Виконуючи в університеті обов'язки заступника декана факультету підготовки лікарів для Збройних сил України, Олександр Миколайович налагоджує тісну співпрацю з кафедрами і клініками Української військово-медичної академії, де проходять обстеження і лікування військовослужбовці, які приймали участь у ліквідації наслідків сумнозвісної аварії на Чорнобильській АЕС 1986 р. Ця робота наштовхнула його на ідею вивчення патології носа та навколоносових пазух у даної категорії пацієнтів. Кропітка і тривала робота по обстеженню і лікуванню військовослужбовців – ліквідаторів наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та пересічних мешканців м. Києва, хворих на різні форми хронічного риніту, переросла в глибоке наукове дослідження, на основі якого у 2002 р. була захищена докторська дисертація на тему: «Спонтанний та індукований патоморфоз хронічного риніту у мешканців Київського регіону». В цій роботі вперше були детально висвітлені особливості ураження верхніх дихальних шляхів у ліквідаторів та постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, запропоновані ефективні методи їх корекції – консервативні та ощадливі хірургічні способи.

У 2003 р. О.М. Науменко був обраний за конкурсом на посаду професора кафедри оториноларингології, а у 2004 р. отримав вчене звання «професор».

Незважаючи на значну зайнятість на роботі в ректораті НМУ, Олександр Миколайович активно працює на кафедрі – читає лекції студентам, консультує та оперує хворих. Проф. О.М. Науменко є майстерним хірургом-отоларингологом, який володіє широким діапазоном хірургічних втручань на різних ділянках ЛОР-органів, в тому числі при внутрішньочерепних ускладненнях, флегмонах шиї, травмах та сторонніх тілах ЛОР-органів, проводить пластичні та реконструктивно-відновлювальні втручання. Під керівництвом Олександра Миколайовича захищено 2 кандидатські дисертації і успішно виконуються ще 3 роботи; він був науковим консультантом докторської дисертації доцента кафедри В.М. Васильєва. Проф. О.М. Науменко є автором 115 наукових праць, 5 авторських свідоцтв на винахід, він постійно приймає участь в роботі шорічних традиційних конференцій, IX та X з'їздів отоларингологів України.

Окрім кропіткої роботи в Приймальній комісії, з 2003 р. проф. О.М. Науменко займає посаду помічника ректора Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця з питань переведення та поновлення студентів. Без його безпосередньої участі не відбувається ні

Мал. 7. Професор ЛОР-кафедри НМУ
Валерій Михайлович Васильєв

один захід в університеті (чи то внутрішній, чи участь в міських або загальнодержавних заходах). Олександр Миколайович – відмінник освіти України, значну частину свого таланту керівника, організатора віддає служінню і процвітанню нашого рідного університету. Це і цілорічна робота з підготовки і проведення набору студентів на 1-й курс, конструктивна робота по переведенню та поновленню студентів, участь в удосконаленні і покращанні науково-методичної роботи в університеті та поліпшенні його матеріально-технічної бази, спрямованої на більш якісну і всебічну підготовку майбутніх лікарів для нашої молодої Держави.

Професор кафедри оториноларингології Валерій Михайлович Васильєв (мал. 7) працює на ЛОР-кафедрі НМУ ім. О.О. Богомольця з 1965 р., спочатку клінічним ординатором, потім аспірантом, з 1968 року – асистентом, з 1988 р. – доцентом, а з 2010 р. – професором кафедри. Протягом 20 років він був відповідальним за навчальну та методичну роботу кафедри, підготовку інтернів і клінічних ординаторів, роботу на факультеті підвищення кваліфікації (ФПК), секретарем опорної кафедри, приймав активну участь в підготовці всіх навчальних програм та посібників для студентів, лікарів-інтернів, магістрів. Одночасно впродовж багатьох років він активно працював в профспілковій та партійній організаціях 2-го медичного факультету НМУ.

В.М. Васильєв прийшов на кафедру, вже маючи певний лікарський досвід, який він отримав працюючи районним отоларингологом в Житомирській області. Отримавши спеціалізацію в обласній лікарні, В.М. Васильєв активно розпочав виконувати типові операції на ЛОР-органах і в тому числі радикальні операції на вусі при хронічних епітимпанітах та при отогенних внутрішньочерепних ускладненнях. З перших днів роботи в клініці за порадою свого вчителя проф. Івана Авксентійовича Куриліна він почав займатися лікування хворих з важким хронічним захворюванням – озеною. В 1970 р. він захистив кандидатську дисертацію: «Комплексное лечение больных озеной» і на протязі наступних років успішно продовжував вивчення цієї проблеми. Ним були детально вивчені морфологічні та гістохімічні особливості тканин носа при озені, вперше описано явище дерматизації слизової оболонки (СО), виявлені порушення обміну білків, кислих та нейтральних мукополісахаридів, ферментів групи фосфатаз. При ультрамікроскопічних дослідженнях ним задокументовані порушення диференціювання базальних клітин СО носа, виявлені специфічні зміни ендотелію судин, порушення будови та функціонування слизових залоз. Валерій Михайлович вперше довів, що у хворих на озену одночасно мають місце явища залізодефіцитного стану та інфікування порожнини носа клебсієлою озени, що дало можливість висунути нову концепцію патогенезу озени і характеризувати її як «інфікований гіпосидероз». Розроблений метод комплексного лікування хворих, що включає залізотерапію, антибіотикотерапію та хірургічну корекцію носової порожнини за власною модифікацією, з успіхом застосовується при лікуванні таких хворих протягом 40 років. Ці багаторічні дослідження лягли в основу докторської дисертації: «Клініко-морфологічне обґрунтування патогенезу та лікування хронічного атрофічного сморідного риніта», яка була захищена в 2008 р.

Проф. В.М. Васильєв понад 25 років є черговим спеціалістом-отоларингологом Київського міськздороввідділу і проводить складні ургенті втручання в різних медичних закладах міста. Він є майстерним хірургом широкого діапазону, що вільно оперує на різних ділянках ЛОР-органів, з однаковим успіхом виконуючи як тимпанопластику, так і ринопластику, сануючі операції на вусі та навколоносових пазухах, в глотці, гортані, на шиї, при ото- та риногенних внутрішньочерепних та орбітальних ускладненнях, флегмонах шиї, сторонніх тілах та травмах ЛОР-органів, виконує різноманітні реконструктивно-відновлювальні втручання у дітей та дорослих.

Працюючи на кафедрі більше 45 років, проф. В.М. Васильєв показав себе талановитим педагогом, чуйним і доброзичливим вихovате-

Мал. 8. Доцент Віталій Семенович Чорний

Мал. 9. Асистент Олександр Миколайович Власюк

лем молодих лікарів, викладачів та студентів, вільно володіючи українською та російською мовами, він цікаво і високопрофесійно читає лекції студентам всіх факультетів. Для лікарів ЛОР-клініки Валерій Михайлович є мудрим і принциповим наставником, помічником і порадником при різноманітних клінічних та життєвих ситуаціях.

Доцент Віталій Семенович Чорний (мал. 8) працював на кафедрі оториноларингології НМУ з 1968 по 2008 р. В 1974 р. ним була захищена кандидатська дисертація, в якій вивчались питання застосування нових на той час лікарських речовин – протеолітичних ферментів у дітей з гострими стенозуючими ларинготрахеїтами. Цей метод знайшов широке застосування в оториноларингології, а запропоновані препарати – трипсин та хімотрипсин з успіхом застосовуються в медицині до нинішніх часів.

Віталій Семенович був незвичайною людиною, добре відомою не тільки в медичних колах, але й серед широкої громадськості, мав багато друзів з числа визначних громадських діячів. Будучи прекрасним ЛОР-спеціалістом, він володів чудовим даром мануальної терапії і як народний цілитель повертав радість життя тисячам людей. Чуйність, доброта та людяність були головними рисами доц. Віталія Семеновича Чорного, який, на жаль, залишив життя в розквіті своїх сил та талантів.

Кандидат медичних наук, асистент Олександр Миколайович Власюк (мал. 9) працював в ЛОР-клініці з 1963 до 2007 р. і був одним з перших учнів професора І.А. Куриліна. Наукові дослідження О.М. Власюка спрямовані на вивчення носових кровотеч і розробку сучасних способів боротьби з ними. Він детально описав особливості змін згортаючої та антизгортаючої систем крові при цій патології, успішно захистив в 1969 р. кандидатську дисертацію, був співавтором 2-х монографій, присвячених даній проблемі. Олександр Миколайович відзначався особливою акуратністю в роботі, порядністю, доброзичливим відношення до хворих, співробітників та студентів. Майже 20 років він був відповідальним за роботу дитячої бази кафедри, постійно допомагав та навчав інтернів, лікарів і молодих науковців і користувався великою повагою за свою високу професійність та людяність.

Юрій Іванович Гладуш – доцент кафедри. Він протягом тривалого часу відповідав за наукову роботу на кафедрі, за роботу студентського наукового гуртка та роботу з інтернами. Дисертація Ю.І. Гладуша, присвячена питанням клініки та лікування хворих на ексудативний етмоїдит, була захищена в 1985 р., і ця тема стала провідною у його подальшій клінічній та науковій роботі. На сучасному етапі доц. Ю.І. Гладуш займає посаду генерального директора УДСЛ «ОХМАТДИТ».

Мал. 10. Учасники наради завідувачів ЛОР-кафедр, 2011 рік

Асистент Ольга Петрівна Дядченко працює на кафедрі з 1970 р., протягом тривалого часу вона була профгрупоргом кафедри і відповідальною за роботу з іноземними студентами та за патентно-ліцензійне забезпечення НДР кафедри. В 1988 р. О.П. Дядченко захистила кандидатську дисертацію, яку присвятила клініко-антропометричній характеристиці та лікувальній тактиці при хронічному аденоїдиті та гіпертрофії глоткового мигдалика у дітей. Ольга Петрівна – висококваліфікований спеціаліст, досвідчений і грамотний педагог.

Нинішній педагогічний склад ЛОР-кафедри НМУ ім. О.О. Богомольця – це в основному учні проф. Ю.В. Мітіна: доценти Юлія Валеріївна Дєєва, В'ячеслав Леонідович Дідковський, Яна Юріївна Гомза, Жанна Анатоліївна Терещенко, Юрій Вікторович Шевчук, асистенти Лілія Романівна Криничко, Олексій Володимирович Мотайло, Олександр Вікторович Діхтярук, Анна Георгіївна Задорожна, Ольга Олександрівна Островська. Всі вони своєчасно захистили кандидатські дисертації, постійно підвищують свою професійну та педагогічну майстерність, успішно продовжують наукові дослідження з актуальних проблем сучасної оториноларингології. Переважна більшість співробітників кафедри приймають активну участь в роботі Університету та деканату 2-го медичного факультету і мають численні відзнаки та нагороди. У доцентів Ю.В. Дєєвої та Я.Ю. Гомзи затверджені теми докторських дисертацій, над якими вони успішно працюють.

Як уже зазначалось, кафедра має три бази, які нині є найкращими ЛОР-відділеннями міста Києва, і це дозволяє повністю забезпечити навчальний процес не тільки студентів, але й інтернів, магістрів, клінічних ординаторів та аспірантів. Крім того, для ознайомлюючої практики інтернів використовується онкологічний відділ ДУ «Інститут отоларингології ім. проф. О.С. Коломійченка НАМН України». Основна база отримала нові приміщення в колишніх урологічних корпусах (корпуси 6 та 6-а): два поверхи під клініку, окремий учбовий блок та лабораторний комплекс. На кафедрі створені наступні лабораторії: аудіометрична, вестибулометрична. кабінети імпедансометрії та ендоскопії. Всі кабінети оснащені сучасною комп'ютерною та множильною технікою. Загалом на кафедрі є 12 комп'ютерів, частина з них приєднана до Інтернету та об'єднана в загальну мережу. Всі перелічені діагностичні кабінети широко використовуються для наукових досліджень, проведення практичних занять зі студентами, а також для обстеження хворих, що лікуються в клініці.

Кафедра здійснює викладання на IV курсі 4 медичних факультетів НМУ, в тому числі Чернігівського філіалу медичного факультету № 4, стоматологічного, медико-психологічного факультету та факультету підготовки лікарів для збройних сил України; проводить підготовку лікарів-інтернів за фахом «оториноларингологія» та «загальна практика – сімейна медицина і медицина невідкладних станів» та цикли підвищення кваліфікації викладачів України (ФПК).

Протягом багатьох років кафедра оториноларингології НМУ є опорною для всіх ЛОР-кафедр країни і щорічно скликає наради завідуючих ЛОР-кафедрами та ЛОР-курсами України, на яких узагальнюється колективний досвід, обговорюються різноманітні питання, що стосуються всіх аспектів життя та діяльності кафедр. На рис. 10 показані учасники наради завідувачів ЛОР-кафедрам, 2011 р. Під керівництвом та за безпосередньою участю викладачів нашої кафедри здійснено повне методичне забезпечення навчального процесу з оториноларингології в умовах кредитно-модульної системи. До цієї роботи опорна кафедра широко залучає співробітників практично всіх ЛОР-кафедр медичних ВНЗ України.

Через бази кафедри щорічно проходить близько 6800 хворих, виконується біля 4350 хірургічних втручань, співробітниками кафедри проводиться понад 4000 консультацій.

Кафедра оториноларингології займає 3-є місце серед кафедр НМУ за показниками кадрової, навчально-методичної та наукової роботи у 2010/2011 навчальному році.

На сучасному етапі на кафедрі виконуються роботи з різних наукових, практичних та організаційних напрямках, реалізується багато проектів, які ми присвячуємо 170-річчю нашого університету.

Надійшла до редакції 10.09.11.

© Ю.В. Мітін, В.М. Васильєв, О.М. Науменко, 2011